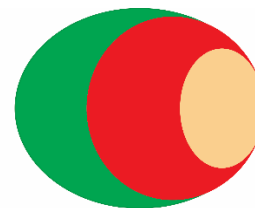

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva
i vodoprivrede Tuzlanskog Kantona
Poljoprivredni zavod Tuzla

Фондација "Алица", Бања Лука
Foundation "Alica", Banja Luka

INFORMACIJA O RADIONICI

Radionica se organizuje u okviru projekta čiji je cilj jačanje kapaciteta lokalnih zajednica za očuvanje i održivo korišćenje agrobiodiverziteta i tradicionalnih znanja i praksi, sa posebnim osvrtom na njihov značaj u agroekološkoj tranziciji ka održivim poljoprivredno-prehrambenim sistemima i prehrambenoj suverenosti.

Svrha ovog projekta, kojeg provodi Fondacija Alica iz Banje Luke, sa podrškom Organizacije Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations), je jačanje svijesti o pravima poljoprivrednika i svim aspektima agrobiodiverziteta, identifikacija zainteresovanih strana i dokumentovanje primjera dobre lokalne prakse sa krajnjim cinjem da se povežu sve zainteresovane strane u zajednički inicijativu (platformu) za očuvanje i održivo korišćenje ovih resursa.

Bosna i Hercegovina (BiH) obiluje biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu, s raznolikim rasponom gajenih usjeva, lokalnih populacija i divljih srodnika. Koristi se preko 200 vrsta, ali različiti izazovi prijetе gubitku ovih resursa. Više izvještaja potvrđuje nedostatak dosljednih i koordinisanih napora za prikupljanje, karakterizaciju i očuvanje biljnih genetičkih resursa. Štaviše, programi očuvanja in situ i na imanjima (on farm) su neredovni i nedovoljni. Određivanje tačnog broja tradicionalnih sorti je izazovno zbog ogromnog teritorija koji ostaje neistražen misijama sakupljanja. Uprkos rastućem javnom interesu za tradicionalnu i lokalnu hranu, svijest o važnosti biljnih genetičkih resursa ostaje ograničena. Unutar naučne zajednice, interes za određene vrste usjeva je neujednačen i nedostaje sistematski pristup. Posljedično, dio agrobiodiverziteta može nestati prije nego što se može dokumentovati.

Navedeni faktori doprinose nedovoljnom korišćenju ovog agrobiodiverziteta od strane lokalnih zajednica, koje se sa poteškoćom takmiče na tržištu da ostvare prihod od poljoprivrede. U poređenju s EU, BiH ima manji prosječni posjed zemljišta (otprilike 3 hektara), što otežava konkurentnost u poređenju sa velikim industrijskim proizvodnim sistemima, posebno farmama s niskim inputima u brdovitim i planinskim regijama. Kao što je navedeno u Izvještaju FAO-a o programima monitoringa i prikupljanju podataka o biodiverzitetu za hranu i poljoprivredu u istočnoj Evropi i centralnoj Aziji (2021), ključni izazovi uključuju nedostatak kapaciteta i

institucionalnih okvira, ograničene napore monitoringa i očuvanja, te nedovoljnu podršku programima očuvanja na imanjima (on farm).

Dodatno, globalne klimatske promjene značajno su uticale na ekonomije zemalja i prirodne ekosisteme. Klimatske promjene predstavljaju jedan od najakutnijih izazova sa kojima se Zemlja suočava. Biodiverzitet (uključujući i zemljišni) se uništava ljudskim djelovanjem, što dovodi do njegovog gubitka i narušavanja ekosistema. Ovo, zauzvrat, smanjuje funkcionalnost ekosistema, kako prirodnih tako i poljoprivrednih, ugrožava njihovu održivost i ugrožava ekosistemske usluge koje su neophodne za ljudski prosperitet i život.

Diverzitet gajenih biljaka a posebno lokalno prilagođenih vrsta, sorti i populacija važan je za poboljšanje poljoprivrednog biodiverziteta generalno, za biološku kontrolu štetnih organizama, poboljšanje svojstava i kvaliteta prinosa usjeva, što je indirektno povezano sa produktivnošću i zdravljem zemljišta. U tom smislu su razvijene dobre prakse, kao što su korišćenje i upravljanje biodiverzitetom usjeva za podršku uslugama oprašivanja i biološke kontrole u poljoprivrednim sistemima; razvoj potencijala organskih malčeva za podršku zdravlju usjeva i funkcionalnom biodiverzitetu unutar usjeva i u zemljištu; gajenje međusjeva i uzrođica, kombinovanje sorti i vrsta u usjevima, formiranje i održavanje cvijetnih traka, obnavljanje ili izgradnja živih ograda sa korisnim vrstama, inovativno korišćenje ekološke infrastrukture i upravljanje zemljištem za poboljšanje usluga ekosistema, kao i održive agrošumarske prakse za postizanje neutralnosti degradacije zemljišta.

Rješavanje kritičnih nedostataka u očuvanju i korištenju biljnih genetičkih resursa zahtijeva saradnički i multidisciplinarni pristup koji uključuje različite zainteresovane strane. Rad kroz regionalnu i lokalnu platformu s više učesnika može pružiti različite perspektive, identifikovati specifične izazove i istražiti potencijalna rješenja. Ova platforma treba da obuhvati sve relevantne aspekte: politiku, upravljanje, očuvanje, pristup i dijeljenje koristi i održivo korištenje biljnih genetičkih resursa, kao i dijeljenje iskustava u primjeni agroekoloških mjera.

Projektne aktivnosti koje provodi Fondacija Alica imaju za cilj da poboljšaju kapacitete lokalnih zainteresovanih strana u BIH u vezi s pravima poljoprivrednika, koristeći međunarodne instrumente kao što su: Međunarodni ugovor o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu (ITPGRFA), mehanizam pristupa i dijeljenja koristi u okviru Nagoya protokola Konvencije Ujedinjenih naroda o biodiverzitetu (UNCBD) i Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima seljaka i ljudi koji rade u seoskim područjima (UNDROP). Iako Bosna i Hercegovina još nije strana u ITPGRFA ili Nagoya protokolu, ovi instrumenti su ključni za podsticanje učesničkog (participativnog) pristupa biljnim genetičkim resursima na nivou lokalne zajednice, poljoprivrednih organizacija i udruženja, posebno u oblastima kao što su očuvanje na imanjima, prava poljoprivrednika i zaštita tradicionalnog znanja povezanog s biodiverzitetom za hranu i poljoprivredu.

Od 2022. godine, uspostavljena je aktivna regionalna saradnja među organizacijama čuvarima sjemena putem mreže Bilim i udruženja Balkanska mreža sjemena, u kojima je Fondacija Alica aktivan učesnik i jedan od osnivača. Ove organizacije rade zajedno na različitim aspektima agrobiodiverziteta, uključujući sisteme sjemena poljoprivrednika, implementaciju ITPGRFA i UNDROP, nauku i inovacije, kroz regionalne, subregionalne i loklane radionice i serije obuka. Ove mreže bi mogle poslužiti kao vrijedan alat za podizanje svijesti o pravima poljoprivrednika i biljnim genetičkim resursima i za definisanje narednih koraka u BIH.

Više info na: www.finra.edu.ba